

1. Darba grupa „Padari augļus godīgus!”

Šogad, Eiropas gadā attīstībai vairākās Eiropas Savienības dalībvalstīs, sadarbojoties ar partneriem Kamerūnā un vairākās Latīņamerikas valstīs, tiks uzsākts projekts “Padari augļus godīgus!”. Projekta mērķis ir Eiropas Savienības pilsoņu sociāla mobilizācija, lai pieprasītu tropisko augļu piegādes ķēdes padarīt godīgas un atbalstīt cīņu par cilvēktiesību ievērošanu tropisko augļu ražotājvalstīs. Tā ietvaros paredzētas apmācības par pastāvošajām problēmām un godīgo tirdzniecību tropisko augļu kontekstā gan nevalstisko organizāciju aktīvistiem, gan masu medijiem, diskusijas, kā arī informācijas materiālu nodrošināšana un citas aktivitātes. “Padari augļus godīgus!” svarīga daļa ir mediju informēšana par problēmām tropisko augļu piegādes ķēdēs, lai tie būtu spējīgi nodot adekvātu informāciju patērētājiem. Tiks veikti arī pētījumi par piegādes ķēdēm un labākām alternatīvām. Turklāt ar tropisko augļu ražošanā un tirdzniecībā pastāvošajām problēmām iepazīstinās politiķus, lai pieprasītu labāku, taisnīgāku pārvaldību un striktākus regulējumus gan nacionālā, gan Eiropas Savienības līmenī.

Uzdevums

Situācijas apraksts

Fernando un Giljermīna Gonzalezi ir strādnieki banānu plantācijā Ekvadorā. Viņi diemžēl par dienas darbu saņem mazāk nekā 1 euro, kaut arī strādā karstā saulē no agra rīta līdz vēlam vakaram. Fernando un Giljermīnai ir trīs bērni, no kuriem diviem vecākajiem bija jāpamet skola, lai palīdzētu darbā plantācijās. Lai arī viņi visi ļoti smagi strādā, ģimenei bieži pietrūkst naudas pamatvajadzībām – pārtikai, dzeramajam ūdenim, drēbēm, - tamdēļ Fernando un Giljermīna ir nonākuši parādos. Turklāt Giljermīnai sāk pasliktināties veselība smagā darba un plantācijās lietoto pesticīdu dēļ. Fernando un Giljermīnai iepriekš piederēja pašiem sava saimniecība, bet tā bija jāpārdod, jo pārtikas cenu krituma dēļ viņi nespēja nopelnīt pietiekami, lai no savas zemes uzturētu ģimeni.

Tikmēr banāni, ko audzē minētajās Ekvadoras plantācijās tiek eksportēti uz visu pasauli, tostarp arī Eiropu un Latviju, kur viens kilograms augļu maksā virs viena euro. Kompānija, kurai pieder plantācijas, ir multinacionāla korporācija ar ikgadējiem ienākumiem aptuveni 3,5 miljardu euro apmērā. Līdzīgos skaitļos mērāmi arī lielāko pasaules supermārketu, kuros šos banānus tirgo, ieņēmumi.

Informācija par banāniem

Pasaulē gadā tiek izaudzē 105 miljonus tonnu banānu. Daudzām tautām banāni ir būtisks iztikas avots un izdzīvošanas garants. Populārākā eksporta suga ir *Cavendish*. Banānus audzē vairāk kā 100 valstīs no kurām lielākā daļa ir jaunattīstības valstīs. Daudzās no šīm valstīm banāni ir būtiska ekonomiskā nozare. Piemēram, Ekvadorā banāni veido 10 % no kopējā eksporta.

Diemžēl banāni nereti tiek saistīti ar vides piesārņojumu, cilvēktiesību pārkāpumiem ražojošajās valstīs. Būtiskas problēmas ir arī korupcija un nevienlīdzīgs varas sadalījums piegādes ķēdē. Ierīkojot banānu plantācijas, tiek noplicināta augsne, izcirsti meži, līdz ar to mazināta bioloģiskā daudzveidība un atņemtas pārziemošanas vietas mūsu gājputniem. Zemnieku veselību bojā izmantotās lauksaimniecības ķīmikālijas, kuru atliekas saglabājas augļos.

Banāni ar pesticīdiem tiek apstrādāti vairāk nekā citi tropu augļi – līdz pat 40 kg uz hektāru gadā. Iegūtās ražas apjoms daudz neatšķiras no radušos atkritumu daudzuma. Liela daļa no tiem ir

plastmasas atkritumi, kas notraipīti ar indīgajām ķīmikālijām, tāpēc nepieciešami īpaši drošības pasākumi.

Pasaulē popularitāti iegūst bioloģiski un godīgajā tirdzniecībā audzēti banāni. Arī Latvijas veikalu plauktos arvien biežāk parādās bioloģiskajā lauksaimniecībā audzēti banāni. Taču bieži vien tie ir lielo transnacionālo kompāniju Dole, Chiquita, Bonita (Noboa) vai Del Monte produkti. Šīs kompānijas bieži vien ir vainotas cilvēktiesību un vides pārkāpumos.

Jautājumi:

1. Cik reāla ir aprakstītā situācija par Gonzalezu ģimeni? Kā tā varēja rasties?
2. Kam būtu jānes atbildība par radušos situāciju: ražotājam (multinacionālajai kompānijai), tirgotājam, patērētājiem (pircējiem), valstu valdībām, pašiem plantāciju strādniekiem vai kādam citam?
3. Kādos veidos iespējams situāciju mainīt (minēt vairākus un izvērtēt, kurš būtu visefektīvākais)? Vai Jums personīgi ir iespējams to ietekmēt?
4. Ko tirgotājs varētu darīt, lai padarītu savu tropisko augļu piegādes ķēdi caurskatāmāku un ilgtspējīgāku? Nāciet klajā ar vismaz 3 ierosinājumiem.